

Sygn. akt IV CZ 96/14

POSTANOWIENIE

Dnia 21 stycznia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner (przewodniczący)

SSN Antoni Górski

SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa R. C.

przeciwko W. S.

o zachówek,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 21 stycznia 2015 r.,

zażalenia powódki

na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 3 lipca 2014 r.,

- 1. uchyla zaskarżone postanowienie,**
- 2. pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 3 lipca 2014 r. Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 373 w związku z art. 370 k.p.c., odrzucił apelację powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 25 kwietnia 2014 r. Stwierdził, że Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 9 czerwca 2014 r. zwolnił powódkę od opłaty sądowej od apelacji w części przewyższającej kwotę 500 zł, że postanowienie to zostało doręczone pełnomocnikowi powódki w dniu 13 czerwca 2014 r. oraz że należna opłata wpłynęła na rachunek tego Sądu dopiero w dniu 23 czerwca 2014 r. Zgodnie z art. 112 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2014 r., poz. 1025 ze zm. – dalej: „u.k.s.c.”), jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych zgłoszony przed upływem terminu do opłacenia pisma został prawomocnie oddalony, przewodniczący wzywa stronę do opłacenia złożonego pisma. Z kolei zgodnie z ust. 3 tego artykułu, jeżeli pismo podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia, zostało wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego i wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma został oddalony, tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia. Doręczenie postanowienia z dnia 9 czerwca 2014 r. profesjonalnemu pełnomocnikowi powódki, który wniósł apelację, aktualizowało obowiązek uiszczenia opłaty w kwocie 500 zł w terminie do dnia 20 czerwca 2014 r. Opłacenie apelacji z przekroczeniem tego terminu skutkowało jej odrzuceniem.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Apelacyjnego powódka wniosła o jego uchylenie, podnosząc, że w dniu 20 czerwca 2014 r. uiszczyła opłatę od apelacji w punkcie opłat B. S.A. w K., świadczącej usługi przekazu pieniężnego na podstawie zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego oraz że pod rządą ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz. U. Nr 199, poz. 1175 ze zm.; jedn. tekst: Dz. U. z 2014 r., poz. 873 – dalej: „u.u.p.”) dokonanie wpłaty za pośrednictwem krajowej instytucji płatniczej powinno być uznane za równoznaczne z wniesieniem opłaty do sądu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odrzucając apelację Sąd Apelacyjny ograniczył się do stwierdzenia, że opłata sądowa od apelacji wpłynęła na rachunek Sądu Okręgowego po upływie tygodniowego terminu. Poza zakresem rozważań pozostała natomiast kwestia, kiedy i jakiej instytucji zlecono przekazanie należnej opłaty na rachunek Sądu.

Artykuł 9 pkt 1 u.k.s.c. stanowi, że Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia sposób uiszczania opłat sądowych w sprawach cywilnych, w tym wnoszonych na rachunek bankowy sądu, mając na względzie łatwość uiszczenia opłat przez strony oraz skutek w postaci zwrotu lub odrzucenia pisma, od którego przy jego wzniesieniu nie została uiszczona należna opłata. Jednakże, z wydanego na podstawie tej delegacji rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 2006 r. w sprawie sposobu uiszczania opłat sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 27, poz. 199 ze zm.) wynika jedynie, że opłaty sądowe uiszcza się w formie bezgotówkowej na rachunek bieżący dochodów właściwego sądu albo w formie wpłaty gotówkowej, bezpośrednio w kasie sądu lub w formie znaków o odpowiedniej wartości wykonanych według ustalonego wzoru.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalili się poglądy, że za datę uiszczenia opłaty sądowej w formie bezgotówkowej należy uznać dzień złożenia bankowi polecenia przelewu pod warunkiem, że przelew w dniu jego przyjęcia przez bank lub w terminie przewidzianym do uiszczenia opłaty miał dostateczne pokrycie pieniężne oraz że złożone polecenie zostało rzeczywiście wykonane (zob. postanowienie składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1961 r., IV CR 634/61, OSNCP 1964, nr 1, poz. 5, uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1983 r., III PZP 47/83, OSNCP 1984, nr 7, poz. 110, i z dnia 25 czerwca 2003 r., III CZP 28/03, OSNC 2004, nr 5, poz. 71, oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 1962 r., III CZ 6/62, OSNCP 1963, nr 3, poz. 70, z dnia 27 stycznia 1969 r., I PZ 76/68, OSNCP 1969, nr 9, poz. 167, z dnia 19 czerwca 2008 r., V CZ 40/08, nie publ. i z dnia 2 lutego 2011 r., II CZ 199/10, nie publ.).

Zarysowały się natomiast rozbieżności co do tego, czy na równi z poleceniem przelewu złożonym w banku można traktować przekazanie środków pieniężnych

instytucji niebędącej bankiem, ale uczestniczącej w obrocie finansowym, w celu ich przekazania na rachunek właściwego sądu. W postanowieniu z dnia 27 października 2004 r., IV CZ 127/04 (nie publ.) Sąd Najwyższy zajął w tej kwestii stanowisko negatywne, podkreślając, że utrwalone orzecznictwo w kwestii dochowania terminu do uiszczenia opłaty sądowej dokonywanej przelewem zostało wypracowane na użytek sytuacji, w której polecenie przelewu zostało złożone w banku, czyli instytucji w znaczeniu przyjętym w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 655 ze zm.; obecnie: jedn. tekst: Dz. U. z 2012 r., poz. 1376 ze zm. – dalej: „Pr.bank”), a poza tym uprawnienie do złożenia polecenia przelewu przysługuje wyłącznie posiadaczowi rachunku bankowego, natomiast instytucje niebędące bankami nie mogą prowadzić takich rachunków.

W postanowieniu z dnia 19 września 2007 r., III UZ 12/07 (OSNP 2008, nr 21-22, poz. 334) Sąd Najwyższy przyjął natomiast, że o zachowaniu wyznaczonego przez sąd terminu do uiszczenia opłaty sądowej decyduje chwila wpłacenia przez stronę brakującej opłaty na konto właściwego sądu za pośrednictwem każdej placówki legalnie przyjmującej i realizującej tego typu przelewy, a nie chwila transferu tej opłaty na rachunek bieżących dochodów właściwego sądu. Sąd Najwyższy podkreślił, że zgodnie z dyrektywą wyrażoną w art. 9 pkt 1 u.k.s.c., określenie sposobu uiszczania opłat sądowych miało nastąpić z uwzględnieniem łatwości ich uiszczenia przez strony oraz skutku w postaci zwrotu lub odrzucenia pisma, od którego przy jego wniesieniu nie została uiszczona należna opłata. Te niezrealizowane dyrektywy nie mogą pozostać bez znaczenia przy ocenie zachowania strony, która wniosła opłatę przed upływem terminu na rachunek właściwego sądu za pośrednictwem najdogodniejszej dla niej placówki legalnie uczestniczącej w obrocie finansowym. Mogą to być nie tylko placówki pocztowe operatora publicznego lub banki, lecz także inne niepubliczne instytucje legalnie uczestniczące lub pośredniczące w obrocie finansowym.

W niniejszej sprawie skarżąca powołuje się na przekazanie należnej opłaty sądowej od apelacji na konto właściwego sądu przed upływem przepisane go terminu za pośrednictwem instytucji, świadczącej legalnie usługi przekazu pieniężnego w rozumieniu art. 3 ust. 3 u.u.p.

Podjmując ten problem trzeba uwzględnić, że w powoływanej ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. zostały szczegółowo uregulowane zasady świadczenia usług płatniczych. Zgodnie z art. 4 u.u.p., działalność w zakresie świadczenia usług płatniczych może być wykonywana wyłącznie przez dostawców usług płatniczych, nazwanych dostawcami, którymi mogą być podmioty wymienione w ust. 2 tego artykułu. Należą do nich m.in. banki krajowe, oddziały banków zagranicznych, instytucje kredytowe, instytucje płatnicze i biura usług płatniczych. Przez usługi płatnicze rozumie się działalność gospodarczą polegającą na wykonywaniu czynności określonych w art. 3 u.u.p., w tym m.in. na przyjmowaniu wpłat gotówki i dokonywaniu wypłat gotówki z rachunku płatniczego, wykonywaniu transferu środków pieniężnych na rachunek płatniczy u dostawcy użytkownika lub u innego dostawcy, wydawaniu instrumentów płatniczych oraz świadczeniu usługi przekazu pieniężnego. Zgodnie z art. 3 ust. 3 u.u.p., usługa przekazu pieniężnego oznacza usługę płatniczą świadczoną bez pośrednictwa rachunku płatniczego prowadzonego dla płatnika, polegającą na transferze do odbiorcy lub do innego dostawcy przyjmującego środki pieniężne dla odbiorcy środków pieniężnych otrzymanych od płatnika lub polegającą na przyjęciu środków pieniężnych dla odbiorcy i ich udostępnieniu odbiorcy.

Z art. 5 ust. 2 pkt 3 Pr.bank. wynika z kolei, że świadczenie usług płatniczych – jeżeli są one wykonywane przez banki – należy do czynności bankowych.

Uwzględnienie przytoczonych regulacji prowadzi do wniosku, że nie należy różnicować daty wniesienia przez stronę opłaty sądowej w zależności od tego, czy została ona przekazana za pośrednictwem banku, czy instytucji płatniczej, działającej na podstawie ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych. Przemawiają za tym także niezrealizowane przez ustawodawcę dyrektywy dotyczące ustalenia sposobu uiszczania opłat sądowych na rachunek bankowy sądu z uwzględnieniem łatwości ich uiszczania przez strony.

Zachodzi zatem potrzeba rozważenia czy opłata sądowa, która wpłynęła na rachunek bankowy Sądu Okręgowego w dniu 23 czerwca 2014 r., została rzeczywiście w dniu 20 czerwca 2014 r. przekazana za pośrednictwem instytucji płatniczej, działającej na zasadach określonych w powoływanej ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.